

לשרש אחר שורש הרפיון כדי להגיע לדרגה של עובד ה' אמיתי בלב שלם!!!

ומבאר הגה"צ מאונסדארף זצ"ל, בהקדם ביאר נושא פרשתנו. הסיבה למה משה רבינו העתיק האהל מועד מחוץ למחנה היתה, כי משה רבינו ידע היטב כי מה שעבדו ישראל את העגל ונפלו מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, הוא מפני שהערב רב שנספחו להם התעו אותם לכך, כי המה לבשו אדרת שער למען כחש, יראת ד' היתה על פניהם ושבע תועבות בלבם, וצבועים כאלה בנקל יוכלו להתעות את בני אדם שמאמינים בהם.

וכדי שלא יוסיפו גם בימים הבאים להיות לפוקה ולמכשול לעם, רצה להסיר המסכה הנסוכה על פניהם, שיכירו וידעו מן היום והלאה מי הוא שמבקש את ד' באמת, ומי הוא שיעשה מעשהו בתרמית ורמיה. ולכן נטה את האהל הרחק מן המחנה, כי אמר משה רבינו בלבו, הן עד שהיה האהל בתוך המחנה, הלכו גם אלה הצבועים, שהרי לא צריכים לייגע עצמם בהליכתם, כי היה סמוך לשלחנם, אבל עתה שהאהל הוא הרחק מן המחנה, לא ילך שמה רק מי שמבקש ד' באמת, כי אלה הצבועים לא יכתתו רגלם לילך הרחק מן המחנה, וכה יתפרסמו החנפים.

ובזה מבאר את דברי הגמ' בברכות הנ"ל, שרבן גמליאל טען, שעצם העמדת שומר על פתח בית המדרש כבר תמנע מאותם שאין תוכם כברים מלבא וללמוד, כי מי שלא חפץ ללמוד ובכל זאת מגיע לבית המדרש עושה זאת ממניעים שונים, אבל אם יש שומר הרי שמיד יפנה לאחור וישוב לביתו תוך כדי השמעת מחאות כי היום זה כבר לא מה שהיה פעם, יש שומרים מה הם חושבים להם, כך אני לא יכול ללמוד, אני לא אוהב לחץ, בחודש הבא אחפש בית מדרש אחר.

ולכן בשעה שהכניסו רק תלמידים הצמאים לדבר ה', לא שאלו התלמידים לספסלים, כי גם העמידה היתה רצויה להם, העיקר שיקשבו לתורת רבם. אבל אח"כ כשהכניסו גם כאלה תלמידים שאין תוכם כברים, נשמעו קולות שיש צורך בספסלים, באשר העמידה הטריחה אותם והיה צורך להרבות בספסלים.

« גדול הזהירות לזהות שורש כל הסיבות!! »

ונראה לבאר דבריו ביתרון אור. דהנה כתוב ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים (בראשית כה, כז), ובתרגום יונתן, ויעקב גבר שלים בעובדוי ומשמש בבית מדרשא דשם ובית מדרשא דעבר, תבע אולפן מן קדם ה'.

וביאור הגאון רבי ירוחם ליבוניץ זצ"ל (בספרו דעת תורה בראשית עמוד קס"ז), וזתו"ד: "כשהתורה הקדושה מבארת ומציינת לנו מהותם של יעקב ועשו, אין היא מספרת על מעשיהם היותר גדולים. אצל יעקב לא הזכירה התורה הק' את לימודיו, התמדתו וידיעותיו, אלא הזכירה רק דבר אחד, היותו יושב אוהל, ומתרגם יונתן 'תבע אולפן'. הביאור של 'תבע אולפן' הוא, שהוא ביקש דרש ופסח ללמוד. על הפסוק ויהי כל מבקש ה' (שם), מתרגם אונקלוס כל דתבע אולפן. היינו, שהיה לו כח המבקש, שבזה גילתה לנו התורה מהו יסודו כחו של יעקב אבינו שממנו זכה לכל המעלות. יושב אוהל הרי היא סיבה המביאה לכל דבר טוב, וכשישנה הסיבה, הכח המביא, מובטח גם העתיד, כל היעקב אבינו כבר ארוז בזו הסיבה."

« מה פשר כל ההתנהגות בנטיית האוהל הרחק מחוץ למחנה! »

כתוב בפרשה ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד ויהי כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה (שמות לג, ז). רש"י הק' פירוש, 'והיה קורא לו אהל מועד הוא בית ועד למבקשי תורה', וזה ע"פ מה שתרגם אונקלוס 'וקרי ליה משכן בית אולפנא, ויהי כל דתבע אולפן מן קדם ה' נפק למשכן בית אולפנא'.

דעת רש"י והאבן עזרא, שענין זה התקיים אחרי יום הכפורים, אחרי שכבר ניתן לוחות השניות ונתרצה הקב"ה לישראל. אולם הרמב"ן סובר שזה התרחש מקודם, ב"ח תמוז. ולדעת כולם, מיום הכיפורים עד להקמת המשכן בר"ח ניסן, נשאר אהלו של משה מחוץ למחנה.

ויש לתמוה, שמכיון שכבר עשו תשובה גדולה, כמו שפירש הרמב"ן על הפסוק וינצלו בני ישראל את עדים (שמות לג, ו), שהם קבלו על עצמם את המיתה ברצון נפשם לכפרה על חטא העגל, וכבר נתרצה להם הקב"ה וסלח להם, אם כן לאיזה צורך היה אהלו של משה מוכרח להימצא עדיין חוץ למחנה ולא בתוך המחנה.

ועוד צריכין להבין, מהו הכפילות הלשון ויהי כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה, הלא בתחילת הפסוק כבר כתוב שמשא רבינו נטה את אהלו מחוץ למחנה, וא"כ ברור שמי שיצא אל האהל מועד יצא אל מחוץ למחנה.

ועוד, מדוע היה צריך לנטות את האהל הרחק מן המחנה, האם לא די בזה שמפריש את עצמו שלא להיות בתוך המחנה, והוא יוצא החוצה.

עוד הקשה החתם סופר הלא משה רבינו היה העניו מכל האדם (במדבר יב, ג), וא"כ איך יתכן שהוא עצמו לא הטריח את עצמו לילך ללמד תורה את בני ישראל, אלא המתין עד שבני ישראל יבואו אליו מחוץ למחנה.

« התכסיס המוחכם מאחורי נטיית האהל הרחק מן המחנה »

והנה, חז"ל הק' מספרים (ברכות כח): כי ביום שהורידו את רבן גמליאל מהנשיאות והעבירו הנשיאות לרבי אלעזר בן עזריה, סלקוהו לשומר הפתח ונתנה רשות לכל מי שרצה להיכנס לביהמ"ד. דבר זה היה נוגד שיטת רבן גמליאל, שהיה מכריז ואומר ש'כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש'. וממשיך הגמ' ואומרת: "ההוא יומא (אותו היום) אתוספו כמה ספסלי (ניתוספו כו"כ ספסלים לביהמ"ד, מריבוי התלמידים שהגיעו כעת, שלא יכלו להגיע לפני כן תחת שליטתו של רבן גמליאל), אמר רבי יוחנן, פליגי בה אבא יוסף בן דוסתאי ורבנן, חד אמר אתוספו ארבע מאה ספסלי, וחד אמר שבע מאה ספסלי", עכ"ל הגמ'.

ושאל הגה"צ מאונסדארף זצ"ל, הלא יפלא מי היה השומר הקדוש, שידע על כל אחד האם תוכו כברו או לא, וכי רוח הקודש שרתה בקרבו. ועוד צ"ב, מדוע אומרת הגמ' נתרבה הספסלים, וכי הספסלים נתרבו, הלא לומדי התורה נתרבו, וכתוצאה מכך נתרבו הספסלים, אבל אין זה העיקר, שעליו הגמ' אמורה לדבר.

בספר ישמח ישראל כתוב (רש"י במדבר י"ט כד), שמה שאמרו שמצות פרה אדומה מכפרת על עון העגל, זהו מחמת שהחטא שגרם את עשיית העגל היה חסרון האמונה, שלא האמינו במשה רבם באמונה פשוטה, ופקפקו אחר דבריו שאמר בסוף ארבעים יום אני בא, כי אילו היו מאמינים בו בשלימות, אזי גם אם היה נראה להם שכבר עבר זמן שש, ועדיין לא בא, לא היו ממהרים לעשות שום דבר, אלא היו מחכים בסבלנות עד ירידתו, והיו חושבים שודאי יש להם טעות בחשבונם, וכיון שנכשלו בהעדר אמונה והרהרו אחריו, ניתן מקום לאספסוף הערב רב להכשילם בעון נורא זה.

ולכן אמרו, שהתיקון הנכון לעון העדר האמונה הוא מצוות פרה אדומה, כי על מצוה זו אמרו חז"ל (רש"י שם פוסק ב) שהוא חק בלי טעם, ואמרו חז"ל (במב"ד י"ט, ג) שע"ז קאי דברי החכם מכל אדם שלמה שאמר **אִמְרֵי אֲחֻכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנֵי** (קהלת ז, כג). ולכן כאשר כלל ישראל מקיימים מצוה בלי טעם ומבטלים את דעתם לגזירת המלך שלא להרהר אחריו, בזה מתכפר להם כתשובת המשקל על עונם שהרהרו אחרי משה רבם וחישבו חשבונות רבים, ולא האמינו בו בתמימות.

ובזה ג"כ מובן מה שנראה לכא' כסתירה בדברי חז"ל, שמקודם מעתיק רש"י את דברי חז"ל שאמרו שמצות פרה אדומה היא חק בלי טעם, ובהמשך מביא רש"י ממדרש אגדה שמפרש שהיא בא לכפר על עוון העגל ע"י שתבא אמו ותקנח צואת בנה.

כי באמת אחד תלוי בשני, שרק מחמת שעושים את המצוה בלי שמבינים את הטעם שבו, ואנו מבטלים את דעתנו למצות המלך, רק כך אכן מתקנים את הפגם באמונה שגרמו לכלל ישראל לעשות את העגל.

וכשהאדם עושה המצוות באמונה ובהתבטלות להקב"ה, הרי זו עצמה מביא אותו לדביקות יותר גדולה בהקב"ה. וכמו שסיפר הרה"ק בעל **האמרי מנחם** (מובא באמרי מנחם פ' וירא אות יג) מאלכסנדר ז"ע, שבימי עלומיו איקלע פעם הרה"ק בעל הישמח ישראל מאלכסנדר ז"ע ללודו' עבור דבר מצוה, ובהיותו שם ישב בבית המדרש ועסק בתורה בהתמדה וכן הרבה לדבר עם החבריא בפלפול דאורייתא ומילי דחסידותא.

פעם אחת נעמד ממקומו והוציא איזה ספר מן הארון ועי' בו למשך כמה רגעים וראו שאפפו אותו פחד ורעדה, אזיל סומקא ואתי חיורא מגודל היראה, ואח"כ הסתובב בבהימ"ד אנה ואנה כשהוא תפוס בשרעפיו אש קודש, בהתלהבות גדולה, ורק אחר זמן רב נרגע ברוחו וחזר לשוחח עם הלומדים

בפלפולי אורייתא.

לאחר התפלה התיישבו החסידים לסעודת מרעים והבחינו על הישמח ישראל שהוא עדיין משוטט ברעיונותיו ואש קודש תיקד בו, משנשאל אודותיו השיב, שראה דבר נפלא בספר **חסד לאברהם** (ח"א פ' ד' ענף ב') להרה"ק בעל **היסוד העבודה מסלונים** ז"ע שהביא בשם הרה"ק ר' **משה מקאברין** ז"ע לפרש מאי דכתיב **וְאֶמְוֹנֶתְךָ סִבִּיבוֹתֶיךָ** (תהלים פט, ט), שעל ידי האמונה בחי עולמים, יש ביד האדם לחבק ולהקיף את מלך מלכי המלכים כביכול (ובלשונו הקדוש "מיט אמונה נעמט מען דיר ארום"), ומאמר זה הסעיר אותו עד מאד.

הרי נמצינו למדין במצות פרה אדומה, שתכלית הטהרה היא ע"י שהאדם מבטל את דעתו לציוו הבורא ית', ומקיים את מצוותיו ית' כי כן ציוו לו המלך, ובאמת גם במצוות שנתגלה בהם טעמם, עכ"ז אופן קיום המצוה צריך להיות באופן שעושה אותה רק מחמת ציוו המלך, ולא מחמת שהוא מבין בשכלו את המצוה, ועי"ז יביא אותו כל מצוה לידי טהרה והזדככות.

"וכן בעשו, התורה הק' כותבת עליו כי היה איש ידע ציד איש שדה (בראשית כה, כז), ותרגומו 'גבר נחשירכן', וברש"י אדם בטל. לא הזכירה התורה כל מעשה תעתועיו של עשו, מפני שכל מעשיו הלא תוצאות הן מהסבה של כח הבטלה, גבר נחשירכן, ואף טרם שעשה משהו, כל עתידו היה כבר כלול בסיבה המביאתו, והיא כל מהותו."

"**יתבונן** האדם להעריך החשיבות הגדולה של ענין הסיבה, וכמה מן הזהירות יקדיש אדם להשמר מן הסיבות המביאות לחטאים, כי אף אם עניני הסיבות יהיו בהיתר גמור, הנה יש בהם כל החומר, כל הגיהנום כבר נגמר בהם. וזהו באמת הענין של בן סורר ומורה שנידון על שם סופו, והנה מרובה מדה טובה כפי כמה, יתבונן האדם ויתן אל לבו להחשיב וליקר יותר מכל, את אלה הדברים הנראים להיות סיבות לדברים טובים, כי בהם כל ההשלמה", עכ"ד.

באמת היסוד הזה אנו לומדים מדברי רבינו יונה במשנה אבות (פ"ד מ"ב) שא"י שם "בן עזאי אומר הוי רץ למצוה קלה כבחמורה ובורח מן העבירה, שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה, ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה", והרבינו יונה עמד לפרש לשון המשנה, כי משמע שיש כאן ב' ענינים, הא' מצוה גוררת מצוה, והב' שכר מצוה מצוה, וכתב, כי אכן הם שני מושגים וסוגולות נפרדות, יש ענין של מצוה גוררת מצוה שתוכנו הוא ענין טבעי, שהאדם קרוב יותר למצוה ולכן הוא מוסיף והולך לעשות מצוות, ויש ענין נוסף שהוא ענין סגולי, והוא שכר מצוה מצוה.

ומוסיף ואומר, שבודאי אין הכוונה על שכר ממש, א', כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וב', כי לא יתכן ששכר המצוה הוא 'רק' מצוה, אלא שכרו מוכן לו לעולם הבא, רק הכוונה היא, כי בעצם אין בכח האדם לעשות דבר, והכל תלוי בעזר אלוקי, והקב"ה נתן ביד האדם את הבחירה, ואחרי שבוחר לו הדרך האחת, אם בוחר בטובה אזי הוא הולך וה' עמו, וכשעושה מצוה אחת היא מסייעת אותו לעשות מצוה אחרת, וכן בהיפך ח"ו, אם בוחר את המות ואת הרע, אזי כשעושה עבירה אחת הקב"ה מתרחק ממנו ומניחו ומוסר אותו ביד טבעו הרע, וזהו שכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה, עכתו"ד.

ונמצינו למדים שהכל תלוי בבחירת האדם ורצונו, כי אם הוא רוצה לילך בדרך הטובה, ובוחר בטוב, אזי הבא ליטהר מסייעין אותו, וכל מעשיו הם בסיוע אלוקי לעלות בדרך העולה מעלה, וכל מצוה מוסיפה לו כח ואומץ להתחזק ולעלות, ושורש הכל הוא בבחירתו ורצונו הטוב.

ובזה נבין גם את מאמר הקב"ה לקין ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך. הלא אם תיטיב שאת, ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ, ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו (בראשית ד, ה-ו), ופירש"י 'ואליך תשוקתו של חטאת, הוא יצר הרע, תמיד שוקק ומתאוה להכשילך, ואתה תמשל בו, אם תרצה תתגבר עליו', ע"כ.

והרי לנו שהכל תלוי ברצון, אם תרצה תתגבר עליו, כי באמת היצה"ר הוא מלאך, ואיך יוכל בשר ודם קרוץ מחומר להלחם ולנצח נגד מלאך אלוקים, ועל זה אמרו בגמ' (קידושין ל:) יצרו של אדם מתחדש עליו ומתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, כי באמת אין בכח אנושי להתגבר על היצה"ר, ואין הנצחון אלא בכח אלוקי, וזה שאמר רש"י 'אם תרצה תתגבר עליו', ולכאורה הול"ל אם תילחם בו תנצחנו, אלא שרש"י הק' רצה ללמדני שהכל תלוי רק ברצון ובבחירתו הטוב של האדם, כי הנצחון אינו בכח האדם כלל אלא בכח הסיוע מלמעלה, אלא שאם האדם רוצה באמת, והוא עושה את כל שביכלתו, זוכה לעזר אלוקי, והקב"ה עוזרו ויכול לו.

